

Prix Quinquennal des Sciences Médicales 1936-40

C'est avec un grand plaisir que les membres résidant en Belgique de la Société Belge de Médecine Tropicale ont appris l'attribution à M. J. Rodhain, du Prix Quinquennal des sciences médicales, période 1936-40.

Nous ne doutons pas que nos membres actuellement à la Colonie et nos lecteurs étrangers ne s'associent à notre joie et nous croyons leur être agréable en publiant le texte des allocutions qui ont été prononcées à la Société Belge de Médecine Tropicale, d'une part, et, d'autre part, à une séance que les circonstances voulurent intime, à l'Institut de Médecine Tropicale.

A. D.

Société Belge de Médecine Tropicale.

SÉANCE DU 18 OCTOBRE 1941.

Allocution prononcée par M. R. Pottier, Président.

Mes Chers Collègues,

C'est avec une légitime fierté que nous avons appris, il y a quelques semaines, qu'une des plus hautes distinctions académiques dont dispose notre patrie, venait d'être attribuée à l'un des nôtres.

Il s'agit, la nouvelle vous en est déjà parvenue, du Docteur Rodhain qui vient de recevoir le prix quinquennal des sciences médicales.

Les paroles, très simples, que je vous adresse vont, je le sais, surprendre sa modestie et je m'en excuse à l'avance.

Le prix est un hommage rendu à une vie toute adonnée à la science et l'honneur en rejaillit sur le corps médical colonial tout entier ainsi que sur notre société.

Messieurs, vous connaissez mieux que moi toute l'ampleur de la carrière du Docteur Rodhain.

Par ses travaux, il a touché à toutes les branches de la médecine tropicale : entomologie, parasitologie, pathologie, thérapeutique, rien ne lui est resté étranger.

Il a laissé partout sa forte empreinte et teinté tous ses travaux de son inlassable souci de la vérité.

Je lui dis aussi l'estime qu'inspirent ses qualités de citoyen et de chef.

Cher Docteur Rodhain, laissez-moi vous répéter, au nom de mes collègues et en mon nom personnel, la joie que nous éprouvons de l'honneur qui vous échoit si justement, notre admiration pour votre carrière scientifique si magnifiquement remplie et aussi notre attachement.

Pour conclure, je formule le vœu que vous puissiez, pendant de longues années encore, vous consacrer aux travaux féconds qui vous tiennent tant à cœur.

Institut de Médecine Tropicale Prince Léopold.

SÉANCE DU 13 OCTOBRE 1941.

Redevoering van den Heer Professor F. Van den Branden.

Mijnheer de Directeur,
Dames en Heeren,
Waarde Collega's.

Bij besluit van 25 September 1941 is toegekend aan Professor Dokter Jérôme Rodhain, Directeur van het Instituut Prins Leopold, voor Tropische Geneeskunde, titelvoerend lid van de Koninklijke Belgische Academie voor Geneeskunde, den vijfjaarlijkschen prijs — tijdvak 1936-1 Februari 1941 — ter bevordering van de Geneeskundige Wetenschappen.

Als oud leerling van J. Rodhain, valt mij de eer toe, in naam

der collega's van ons Instituut, hulde te brengen aan den laurea-
taat.

Dertien kandidaten werden voorgesteld.

De Jury was samengesteld uit onze twee titularissen van den
Nobelprijs, de Heeren Professor Jules Bordet en Corneel Hey-
mans, en uit drie leden van ieder onzer beide Academieën voor
Geneeskunde.

*
**

Ik acht het nuttig een kort verslag te geven over het weten-
schappelijk werk van Professor J. Rodhain.

*
**

Sedert 1903, datum van zijn vertrek naar de Kolonie tot
heden, heeft J. Rodhain zijn werkkraft gewijd aan opzoekin-
gen in de vraagstukken der tropische ziektenleer.

Trypanosomen en Trypanosomiase.

Gedurende de periode 1903-1922 heeft J. Rodhain zich bij-
zonder tot de studie der menschentrypanosomiase en der dieren-
trypanosomiase toegewijd met een onderbreking van drie jaren
gedurende dewelke hij als vrijwilliger aan den oorlog 1914-
1918 heeft deelgenomen.

J. Rodhain heeft, in 1906, met A. Broden, vastgesteld dat
bij de hervalling der trypanosomiase, na behandeling, de para-
sieten zich in het bloed ontwikkelen en niet in de lymfeklie-
ren (nekklieren). Ook dat in sommige gevallen de atoxyl zelfs
in hooge dosis geen invloed meer heeft op de trypanosomen
(eerste beschreven gevallen van arsenicum weerstandigheid der
trypanosomen).

In 1908, hebben J. Rodhain en A. Broden, als eerste, door
systematisch onderzoek van het lombaalvocht der slaapzieken,
tot de belangrijke conclusie gekomen, dat deze onderzoeking
vroeger en beter als de klinische waarneming, den infectie toe-
stand der zieken vaststelt. Dit onderzoek is noodig om de the-
rapeutische behandeling te oriënteren en oogverwikkelingen

te voorkomen alsook om de doeltreffendheid der kuur te kennen. Eerst later heeft men het nut van het systematisch onderzoek van het spinaalvocht in de syphilitische aandoeningen van het centraal zenuwstelsel gedurende de behandeling herkend.

Rond het zelfde tijdperk heeft J. Rodhain met A. Broden de gemengde behandeling bij de slaapzieken aanbevolen. Thans is de gemengde kuur algemeen aangenomen en heeft voor gevolg het ontstaan van weerstandbiedende vormen van *Trypanosoma* « gambiense » te voorkomen.

Gedurende het zelfde jaar heeft J. Rodhain met A. Broden voor de eerste maal kalium emetiek in therapeutische doses, onder vorm van inspuitingen in de aders, aan slaapzieken toegediend. Deze nieuwe behandelingsmethode heeft later toegelaten de antimonium houdende producten te gebruiken in de behandeling van *Kala-Azar* (Leishmaniose) en *Bilharziose* (Schistosomiase), hetgeen voor gevolg gehad heeft duizende menschen levens te redden. Zij hebben ook de hooge activiteit van kalium emetiek vastgesteld in de behandeling der dier trypanosomiase, o.m. in de trypanosomiase veroorzaakt door *Trypanosoma* « cazalboui » (*Trypanosoma vivax*).

In 1910 wordt J. Rodhain als leider van eene wetenschappelijke zending in Congo aangesteld. Hij had als medewerkers H. Bequaert, C. Pons en F. Van den Branden. Hij zette onder andere zijne onderzoekingen over de trypanosomiasen voort.

Met bloed te bedekken met een fijn vel van zoogdier of vogel gelukte hij er in tse-tse vliegen dit bloed te doen opzuigen en alzoo te bewijzen dat de glossinen de metacyclische trypanosomen die in de speekselklieren vertoeven, inenten. Deze techniek heeft later toegelaten tal van vraagstukken aangaande de betrekkingen tusschen insecten en parasieten op te lossen.

J. Rodhain en medewerkers hebben bewezen dat glossina morsitans die de *Trypanosoma* « brucei » overzet, ook *Trypanosoma* « gambiense » kan overdragen.

Gedurende hun verblijf in Nyangwe waar de terugkeerende koorts Spirocheet van Dutton endemisch heerscht, hebben J. Rodhain en medewerkers vastgesteld dat in 50 pro cent der ziektegevallen zich eene lymphocyttaire hersenvliesreactie voor-

doet. Die vondst legt de ziekte teekens uit die op de koortsperiodes volgen.

Vroeger had men wel eenige gevallen van terugkeerende koorts beschreven die gedurende hun verloop kenteekens van hersenvliesontsteking vertoonden (met spirochaeten in het lumbaalvocht), maar men wist niet dat ongeveer 50 % der zieken deze verwikkeling vertoonden.

J. Rodhain heeft eene belangrijke bijdrage gedaan aangaande de biologie van *ornithodoros moubata*, de teek die den spirochaet van Dutton inent: de verblijfplaats der teeken in verband met de heerschende vochtigheidstoestand der gewesten.

De hooge vochtigheid van het equatoriaal boschgebied belet den ontwikkelingscyclus van *ornithodoros moubata*. Later heeft Nuttal deze gegevens bevestigd en proefondervindelijk bewezen.

In 1925, keert J. Rodhain definitief terug in België en heeft zijne onderzoekingen over de trypanosomes voortgezet en onder andere de volgende nieuwe waarnemingen gedaan:

1° Hij heeft bij de cavia besmet met *Trypanosoma « maroccanum »* (in medewerking met Mejuffer E. Henry), eene ekzeemachtige huidaandoening geobserveerd. Zulkdanige huidletsels werden reeds verkregen bij konijnen geïnfecteerd met *Trypanosoma « brucei »*.

2° Met P. Brutsaert heeft hij bewezen dat *Trypanosoma « lewisi »* en *Trypanosoma « cruzi »*, hunne ontwikkelingscyclus in de schaapluis (*melophagus ovinus*), konden voltrekken.

3° J. Rodhain heeft de besmetting der vleermuizen door *Trypanosoma « vespertilionis »* vastgesteld: de virusenting gebeurt niet, zooals men het dacht, door de steekakt zelf maar door de feces of door het verslinden der besmette weegluizen. Hij heeft ook bewezen dat voorgemelde *Trypanosoma* bij de teek *Ornithodoros moubata* door de maag dringt en zoo tot in het coelomvocht geraakt.

4° Hij heeft de verhouding bij de arthropoden van eene nieuwe trypanosomen soort van een besmetten aap de Samaïri (*chrysothrix sciurus*), vastgesteld.

J. Rodhain heeft onlangs eene verhandeling laten verschijnen aangaande een stam van *Trypanosoma* « *cazalboui* », in Ruanda geïsoleerd. Hij heeft zodoende eene nieuwe bijdrage geleverd aan de diagnose van deze infectie bij schapen en geiten.

Aan deze verscheidene studien dient de beschrijving van vijf nieuwe soorten van Trypanosomen bijgevoegd : *Trypanosoma* « *denysi* » van de vliegende eekhoorn; *Trypanosoma* « *brodeni* » van de *Petrodomus tetradactylus*; *Trypanosoma* « *dendromysi* » van eene klemmermuis; *Trypanosoma* « *heybergii* » van een insecten eetende vleermuis; *Trypanosoma* « *säimirii* » van den braziliaanschen aap, de *Chrysothrix sciurus* (Saïmiri).

Wij voegen hier nog bij de ontdekking en de beschrijving van eene trypanosomide: *Chritidia pangoniae* (species) eigen aan *Pangonia Neavei* (Tabanide), alsook de ontdekking en de beschrijving van een flagelaat levend in 't sap van eene congoleesche plant « *asclepediaceae* » en van twee herpetomonas die in den darmtractus der oestriden larven leven.

J. Rodhain heeft de erfelijke overzetting van *Herpetomonas rhinoestri* (Rodhain) bewezen (Eerstsoortlijk geval in de literatuur gekend).

Filariosen-Onchocercosen.

Onder de menigvuldige bijdragen tot de studie der filarieden en van de onchocercose, heeft J. Rodhain, in medewerking met F. Van den Branden, het bestaan van antistoffen die de alexine vastleggen, in het bloed van onchocercose lijdens, bewezen.

Deze opzoekingen werden later door anderen en namelijk Fairley op groote schaal voortgezet en de door Rodhain en Van den Branden gevonden antistoffen werden zoo regelmatig in 't bloed der zieken bestatigd, dat hunne opzoeking als diagnose methode aanbevolen werd (Reactie van Fairley).

Men kan in deze complement verbindingsproef, ook alcoholisch extract van *Dirofilaria immitis* gebruiken ofwel het watterig uittreksel van de *Microfilariae* van dezen worm (dit werd bewezen door Guy Bruynoghe, oud leerling van ons Instituut).

J. Rodhain en A. Dubois hebben bij onchocerca lijders de huidverschijnselen als allergische stoornissen beschouwd; ze hebben hunne opvatting gesteund op de gelijkvormige verschijnselen die ze in de huid van deze patienten verwekten door scarrificatie op de huid van worm poeder.

J. Rodhain is tot deze opvatting gekomen onafhankelijk van de amerikaansche en de engelsche geleerden die dezelfde proeven op personen door Loa-Loa aangetast uitgevoerd hebben, en die ook allergische verschijnselen observeerden na injectie in de huid van extract van *Dirofilaria immitis*.

Bij deze bijdrage aangaande de studie van de menschen onchocercose dient nog vermeld de beschrijving van eene cheloidale huid aandoening bij « *cephalophus sylvicultor* », veroorzaakt door eene kleine filaria die hij ontdekt en beschreven heeft onder de naam van *Filaria pertenuis*.

Wij voegen hier nog bij de ontdekking en de beschrijving van vier nieuwe soorten filariiden, namelijk *Paraloea anthropiteci* bij den sjimpansé (met L. Van den berghe); *Dirofilaria schoutedeni* bij een colobus van de Uele (met Mej. Vuylsteke); *Breintia brevicaudata* bij een breziliaansche leguaan (met Mej. Vuylsteke), *Filaria agamae* bij een afrikaansche hagedis; *Agama colonorum*.

Plasmodiums.

Gedurende zijn verblijf in Belgisch Congo heeft J. Rodhain het probleem der moeraskoorts als een entomologisch vraagstuk beschouwd. In de laatste jaren heeft de ontdekking van *Plasmodium knowlesi*, parasiet van *macacus cynomolgus* tevens ook infectieus voor *macacus rhesus* en inentbaar aan den mensch, Rodhain er toe gebracht de plasmodiums van de afrikaansche apen te bestudeeren.

Zoodoende heeft hij met L. Van den berghe den *Plasmodium gonderi*, een onvoldoende gekende plasmodium soort, geïdentificeerd en de biologie er van vastgesteld.

Daarna heeft hij zich toegelegd op de studie der betrekkingen die bestaan tusschen de plasmodiums van de menschen en deze van mensch-apen.

De gegevens nopens dit vraagstuk waren zeer onvolledig en de onderzoeken om dit probleem doeltreffend op de helderen ontbraken of waren niet afdoende.

Na lange en moeilijke proeven heeft J. Rodhain vastgesteld :

1° dat plasmodium reichenowi van den sjimpanse waarvan de morphologie op dien van plasmodium falciparum gelijk, een specie eigen is aan de menschen die niet gevoelig zijn aan plasmodium falciparum.

Daarentegen is plasmodium reichenowi niet inentbaar aan den mensch;

2° dat plasmodium vivax van den mensch bij den sjimpanse eene verdooke infectie verwekken kan; dat het infectie vermogen van Plasmodium schwetzi bij den mensch voorloopig als niet afdoende bewezen beschouwd moet worden;

3° dat Plasmodium rodhaini van den sjimpanse, plasmodium die dezelfde morphologie vertoont als plasmodium malariae van den mensch, bij den aap quartana koorts verwekt en met de quartana koorts van den mensch dient vereenzeltd. Deze waarneming bewijst dat in de woudstreken van Centraal Afrika, bakermat van de sjimpansés, deze apen dragers kunnen zijn van parasieten die bij den mensch ziekte verwekkend zijn.

J. Rodhain heeft ook een nieuwe Piroplasma soort beschreven : Nuttalia loxodontis, parasiet van den afrikaanschen olifant.

J. Rodhain heeft belangrijke opzoekingen nopens de plasmodium der vogels gedaan. In 1937 deed zich in den Dierentuin te Antwerpen bij de pinguin's eene ziekte voor die eene groote letaliteit bij deze dieren verwekte. Na lange en nauwkeurige opzoekingen kon J. Rodhain vaststellen dat Plasmodium relictum, parasiet van de inlandsche muschachtige vogels, de oorzaak was van de sterfte bij de pinguin's.

Hij bewees ook dat bij Spheniscus demersus en bij Spheniscus humboldti, de plasmodium relictum zich ontwikkelt, zoolwel in de roode bloedlichaampjes (gepigmenteerde intraerythrocytaire parasieten) als in de cellen van het reticuloendotheliaal

weefsel (exoerythrocytaire vormen), feit dat reeds bekend was voor andere plasmodiums.

Hij stelde daarbij nog vast dat het te voorschijn komen van exoerythrocytaire vormen niet noodzakelijk verbonden staat met de inoculatie van Sporozoïten zooals vele geleerden het beweerden, en dat de exoerythrocytaire vormen niet gevoelig zijn aan schizonten doodende geneesmiddelen (atebrine, quinine). Dit feit is van zeer groot belang op klinisch en biologisch gebied aangezien de exoerythrocytaire vormen, door hunnen weerstand tegenover quinine, de hervalling van moeraskoorts na behandeling kunnen uitleggen.

Hier dient nog vermeld dat J. Rodhain drie nieuwe vertegenwoordigers van den Leucocytozoon heeft beschreven, namelijk *Leucocytozoon schoutedoni*, van de afrikaansche kip, *Leucocytozoon van den Brandeni* bij *Plotus rufus*, de eerste beschreven leucocytozoon bij de steganopoden, *Leucocytozoon monardi* bij *Passer griseus*, de afrikaansche musch.

*
**

Slangen amoebiase.

In 1934 heeft J. Rodhain onder de naam van *Entamoeba invadens*, eene nieuwe soort amoebe ontdekt, die bij de kruipende dieren eene doodelijke ziekte verwekt.

Buiten de necrotische verzweringen die zich meestal op het laatste gedeelte van den dikken darm voordoen, verwekt deze rhizopode ook letsels van denzelfden aard in lever, nieren, geslachtsorganen en dringt zelfs in het bloed en zoo in de bloedvaten der hersenen.

Entamoeba invadens is pathogeen voor hagedissen en schildpadden. Bij de kikvorschen is de infectie exceptionneel. De roode visch « *Caurassius auratus* » is niet vatbaar evenals zekere zoogdieren, katten, ratten en eikelmuisen.

De verscheidene eigenaardigheden van deze ziekte werden met de medewerking van Mej. Van Hoof breedvoerig beschreven in 1935-1936. Onder andere biologische eigenaardigheden die te gelegenheid dezer studie waargenomen werden, melden

wij de phagocytose der kerndragende roode bloedcellen, evenals de phagocytose van de roode bloedcellen der zoogdieren. J. Rodhain heeft het mechanismus van dit verschijnsel nader bestudeerd en onder meer getoond hoe deze amoëbe de kerndragende bloedcellen van hunne hemoglobine berooven kan zonder ze te phagocyteeren. Deze voor den mensch niet gevaarlijke amoëbe is gemakkelijk in de voedingsbodems te kweken en levert dientengevolge een voortreffelijk materiaal voor de aanschouwelijke voorlezingen.

Zooals Brumpt het voorstelt, kan entamoëba invadens ook gebruikt worden voor de uitroeing der slangen. J. Rodhain heeft bewezen dat het volstaat besmette adders in de terrariums te brengen om de andere adders te besmetten.

Metazoairen van menschen en dieren.

1° In 1907 hebben J. Rodhain en A. Broden voor de eerste maal de gansche ontwikkeling cyclus van den *Porocephalus moniliformis* (Diesing) vastgesteld. De larve van den porocephalus vindt men in de ingewanden van menschen en dieren. Zij hebben vastgesteld: a) dat menschen en zoogdieren zich besmetten door 't gebruik van voedsel besmet met eieren van de volwassen *Porocephalus*; de volwassen *Porocephalus* nestelt in de luchtwegen der slangen; b) dat de slangen op hunne beurt geïnfecteerd worden door het verslinden van vleesch waarin larven vertoeven; c) dat de larve bij den mensch geen pathogene verschijnselen veroorzaakt.

2° Gedurende zijn verblijf in Katanga (1910-1912) heeft J. Rodhain met J. Bequaert de gansche biologie van de *Cordylobia anthropophaga* opgehelderd en onder meer de plaats gevonden waar deze insecten hunne eieren leggen. Ze hebben ook de manier vastgesteld waarop de larven in de huid dringen om daar zwaarachtige letsels te verwekken.

In 1914 beschreef J. Rodhain de evolutieve cyclus van eene andere vlieg *Cordylobia rodhaini*, die ook zweerachtige myasen veroorzaakt bij verscheidene dieren. Hij heeft bewezen dat de groote rat der boschgangen, *Crycetomys Gambianus*, de bijzondere gastheer is die de species onderhoudt.

3° J. Rodhain heeft, in 1914, de larve en in 1927 de volwassen vorm van *Ruttenia loxodontis* ontdekt en beschreven.

Deze larve leeft in de huid van den olifant in Afrika en de imago is de eenige vertegenwoordiger van eene nieuwe familie van vliegen.

4° In 1930 heeft J. Rodhain onder meer nog de eerste besmetting door *Trichostrongylus* bij de Europeaan beschreven. Deze worm heeft als gastheer het schaap en de geit.

Hij heeft de dier gelegenheid getoond dat deze wormziekte veel voorkomt en dat de eieren van *Trichostrongylus* dikwijls verward worden met deze van *ankylostomum duodenale* en *necator americanus*.

*
**

Proficiat Heer Directeur.

Proficiat Mevrouw Rodhain, want U hebt ook fel bijgedragen tot het succes van Uw echtgenoot.

Ik neem de gelegenheid waar nog eens hulde te brengen aan wijlen Professor Dokter Alfons Broden, pionnier van de geneeskunde in Belgisch Congo. Ik vraag te dezer occasie een minuut stille overpeinzing ter nagedachtenis van onzen diep betreunden collega en vriend.

Allocution prononcée par M. le Professeur A. Dubois.

Cher Monsieur Rodhain,

Lorsque vos collaborateurs apprirent que le prix quinquennal des sciences médicales vous était attribué ils en éprouvèrent une grande joie et une grande fierté, parce qu'ils sentaient que ce qui était récompensé chez vous c'était un ardent et inlassable enthousiasme pour la science, une énergie et une persévérance qu'aucune circonstance n'a pu abattre, et enfin un grand dévouement à vos devoirs professionnels et au bien public.

Notre collègue Van den Branden nous a dit les détails de votre carrière et les travaux et découvertes qui la jalonnent. Qu'il me suffise d'en rappeler ici les étapes principales : votre carrière scientifique débute chez le Professeur Denys, l'émi-

ment initiateur des études bactériologiques à Louvain. A peine diplômé, vous êtes attiré par les vastes perspectives scientifiques encore à peu près inexplorées du Congo belge. Dès 1903 vous servez dans le lointain Ubangui alors à peine pacifié. Vous y acquérez cette connaissance de l'indigène qui vous sera si nécessaire ultérieurement et l'amour de la colonie, qui animera votre existence.

A votre séjour suivant, vous établissez à Léopoldville cette collaboration avec A. Broden qui se montrera si fructueuse.

En 1910 vous dirigez la mission scientifique du Katanga et en 1913 vous parcourez les Uellés en y étudiant la maladie du sommeil et condensant toutes vos observations dans un magistral rapport qui bien souvent me servit de guide lors de mon séjour dans cette région.

Mais déjà la guerre s'est étendue à notre colonie : vous servez... vous assumez la haute direction du service de santé au cours d'une campagne victorieuse qui comporta beaucoup de problèmes médicaux délicats.

Puis, la paix revenue, après un congé bien mérité par cinq années de séjour ininterrompu, vous retournez présider au développement du service d'hygiène de la colonie et l'amenez à cet état d'organisation dont la Belgique peut être légitimement fière.

En 1925 vous revenez en Europe après 23 ans de service et y assumez successivement les fonctions de professeur, puis de directeur de l'École de Médecine Tropicale et, enfin, lorsque celle-ci fait place à l'actuel Institut, vous vous consacrez à l'organisation du nouvel établissement.

Pendant ces 40 ans, la science a été votre principale préoccupation. Il n'est pas possible de citer ici tous vos travaux publiés dans divers pays. Je veux rappeler seulement votre découverte avec Broden, en 1907-1908, de la signification diagnostique et pronostique de la réaction méningée dans la maladie du sommeil. Vous en étudiâtes les aspects quantitatifs et qualitatifs d'une façon si parfaite que rien n'y fut à retrancher et bien peu à ajouter ; à ce point que — comme je crus devoir le faire remarquer à un auteur étranger qui négligeait votre

priorité — à ce point, dis-je, que dès 1910, la ponction lombaire était devenue au Congo belge une pratique routinière indispensable dans le traitement de la trypanosomiase.

Pourrions-nous oublier l'administration intraveineuse de l'émétique, réalisée pour la première fois chez l'homme, par vous à Léopoldville : acquisition thérapeutique dont l'importance devait croître en s'étendant à plusieurs maladies parasitaires.

Au cours de votre mission du Katanga, je veux surtout rappeler votre étude des réactions méningées de la fièvre récurrente et vos ingénieuses recherches sur le rôle des glossines dans la transmission des trypanosomes.

Dans l'Uélé vous commencez à développer nos connaissances sur la filaire volvulus. Plus tard, la tuberculose des indigènes, la poliomyélite, la mortalité infantile, l'introduction des arbres à quinquina seront étudiées par vous de façon plus ou moins détaillée.

Encore, suis-je forcé de laisser de côté les nombreuses études que, naturaliste autant que médecin, vous avez consacrées à toutes sortes de parasites.

Il est quasi impossible d'étudier une question intéressant la pathologie ou la parasitologie congolaise sans y voir votre œuvre qui très souvent est celle d'un précurseur.

Depuis que l'Institut de Médecine Tropicale existe, vous vous êtes consacré à diverses questions scientifiques sur lesquelles vous avez apporté des lumières nouvelles : amibe des serpents que frappe la collection réputée du Jardin Zoologique d'Anvers, précisions sur la filaire volvulus et, enfin, surtout observation détaillée et expériences sur le paludisme des singes anthropoïdes qui vous a amené à l'étude de l'anophélisme en Belgique qui vous occupe encore actuellement.

Toute cette activité publique ou scientifique repose sur les qualités dont je parlais il y a quelques instants.

Votre curiosité scientifique, qui peut servir de modèle à nos jeunes médecins, ne désarme jamais. Vos sports favoris : la chasse au gros gibier et la colombophilie vous ramènent à la

science. Les antilopes ont leurs filaires, les éléphants leurs mouches, les pigeons leurs parasites, et Rodhain sera leur historien.

Au cours d'une mission d'ordre purement pratique dans l'Uelé vous trouvez le moyen de faire des constatations scientifiques. Chargé de la direction du service d'hygiène, entre l'étude de deux dossiers, vous vous distrayez dans un laboratoire improvisé. Votre énergie n'a pas fléchi. Au cours de ces longues années de service, votre santé a pu parfois être touchée, mais une grande âme est maîtresse du corps qu'elle anime, et vous avez persévéré. Vous avez plus souvent œuvré dans les conditions rudimentaires de la brousse que dans des établissements luxueusement équipés.

Enfin, lorsque récemment, des heures sombres vinrent pour notre pays et pour notre Institut, vous n'avez jamais désespéré. Votre exemple nous a été un encouragement, et de voir que chez vous l'homme n'était pas inférieur au savant, nous nous sommes sentis fiers et réconfortés.

Quant à votre dévouement à vos fonctions au cours de votre longue carrière officielle, il est suffisamment connu pour que je n'aie guère besoin d'y insister. N'a-t-il pas au surplus été reconnu par toute une série de distinctions honorifiques ? Celles-ci, tout comme les distinctions scientifiques que diverses sociétés savantes étrangères ou belges vous ont décernées, montrent suffisamment la haute estime en laquelle vos chefs et vos pairs vous tiennent.

Vos collègues également, cher Monsieur Rodhain, et tout le personnel de l'Institut, s'associent à ces sentiments d'estime et d'admiration. Ils espèrent vous voir longtemps encore participer à la vie de l'Institut et de la science belge. Ils sont particulièrement heureux de vous présenter leurs félicitations et d'y associer Madame Rodhain — cette compagne si dévouée — et vos chers enfants qui trouveront dans votre carrière un bel exemple, non pas uniquement de succès, mais de ce qui en est la condition et la justification, de travail, de volonté et de haute conscience professionnelle.

Réponse de M. le Professeur J. Rodhain.

Mon cher Collègue Dubois,

Je vous remercie des félicitations qu'au nom du Corps Professoral et du personnel de l'Institut et de la Clinique Léopold II vous m'avez adressées avec tant de cordialité.

Je vous remercie aussi des paroles aimables que vous avez eues pour Madame Rodhain.

Mesdames, Mesdemoiselles, mes chers Collègues,

Messieurs,

Sans doute, je me suis grandement réjoui de l'honneur que mes collègues des deux Académies Royales de Médecine de Belgique m'ont fait. J'en ai été heureux pour moi-même et pour les miens d'abord, mais j'en ai été heureux aussi pour notre Institut et pour vous mes chers collègues. Je m'en suis réjoui aussi, faut-il le dire, pour le corps médical colonial belge tout entier.

J'ai le sentiment qu'en m'honorant, mes collègues des Académies ont voulu faire honneur à la médecine coloniale belge et cette pensée m'est particulièrement chère. J'y vois la preuve de la haute estime que notre corps médical colonial a su mériter, et comme un hommage rendu à l'œuvre médicale qu'il accomplit en Afrique.

Depuis les premiers travaux de Broden qui ont marqué le vrai début de la science médicale belge au Congo, celle-ci a pris de l'essor. Elle a maintenu haut en Afrique le bon renom de la science médicale métropolitaine. L'hommage qui lui est rendu est pour nous, en ces temps durs, certes, d'un réel réconfort. Et pour vous, Messieurs les étudiants présents ici, n'est-ce pas un stimulant pour marcher dignement dans la voie tracée par vos aînés.

*
**

Au moment où mes collègues belges m'ont fait un honneur qui pour moi est le magnifique couronnement d'une carrière

scientifique déjà longue, je serais ingrat si j'oubliais d'associer à cet honneur les collaborateurs qui ont eu une part à mes travaux. Et ma pensée se reporte en tout premier lieu à mon ami Broden qui nous a, à tous, tracé la voie à suivre et avec qui j'ai fait mes premiers travaux importants en Afrique.

Lorsque le conduisant à son lieu de repos, je saluai une dernière fois sa dépouille mortelle et lui promis de tenir haut le flambeau échappé de ses mains; je crois que j'ai tenu parole.

*
**

Uwe medewerking ook hooggeachte Collega en Vriend Van den Branden wil ik hier herdenken. Ons gemeenschappelijk leven en pogen in lager Katanga, waar we soms in zeer moeilijke omstandigheden toch vruchtbare wetenschappelijken arbeid mochten verrichten, blijven voor mij een der beste herinneringen van mijn koloniale loopbaan.

Het zij me hier gegeven U hartelijk te bedanken voor de steun die ge mij ook als lid van de jury zeker verleend hebt.

Wees ook bedankt voor uw zoo voortreffelijke uiteenzetting mijner opzoekingen. Uwe tegenwoordigheid hier vandaag, aanschouw ik als een nieuwe blijk onzer reeds oude en immer duurzame vriendschap.

*
**

Mais si, au cours de ces dernières années, j'ai pu continuer quelquefois avec un certain bonheur des recherches scientifiques, je le dois certes à l'aide agissante que m'ont accordée mes collègues anversoïis. Ils m'ont largement donné accès aux importants services hospitaliers qu'ils dirigeaient et se sont intéressés de près à mes travaux. Je suis heureux de trouver ici l'occasion de leur exprimer ma vive reconnaissance.

Il m'est agréable aussi de reconnaître en présence de Monsieur L'Hoëst, les services réels que m'a rendus pour mes recherches la direction du Jardin Zoologique d'Anvers. Dès mon arrivée ici, elle m'accorda sa confiance et depuis nous entretenons des relations d'une cordialité qui ne s'est jamais démentie.

Dans les laboratoires de la Province que dirige mon sympathique collègue De Moor, j'ai reçu toujours aussi le meilleur accueil.

Certains de mes derniers travaux ont été exécutés en collaboration avec le Docteur Gavrilov, qui anime le laboratoire que la Province doit à la générosité de la famille Fester.

Enfin, il m'est particulièrement agréable de proclamer quel précieux concours j'ai trouvé chez mes collaboratrices de tous les jours, Mesdemoiselles Henry, Hendrix et Van Hoof. Leur zèle, leur dévouement inlassable et leurs hautes qualités techniques ont grandement contribué au succès de mes travaux.

Mon cher Collègue Dubois, j'accepte de grand cœur le vœu que vous avez exprimé de me voir continuer quelques années encore à assumer la direction de l'Institut. Je suis certain, mes chers collègues, que votre dévouement et votre sympathie qui m'ont tant facilité ma tâche ne me feront pas défaut.
